

## **Riigihalduse ministri määruse „Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete toetusmeetme“ seletuskiri**

### **1. Sissejuhatus**

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53<sup>1</sup> lõike 1 alusel.

Käesoleva määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) abil viiakse ellu Kagu-Eesti programmi eesmärged, toetuse andmisel lähtutakse Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 ja Kagu-Eesti tegevuskava 2015–2020 eesmärkidest.

Kagu-Eesti on tuntud piirkonnana, mis väärtustab oma kultuuri ja head looduskeskkonda. Sellegipoolest on Kagu-Eesti piirkonna arengut takistavateks asjaoludeks suhteliselt kiire rahvaarvu kahanemine, võrdlemisi madal elanike sissetulek ning tagasihoidlik majandusareng.

2014. aasta uuringu „Eesti siserände põhjuste analüüs“ kohaselt on kõige kaalukamad siserände põhjused seotud tööga, isikliku elu ning eluasemega. Eluasemega seotud põhjused on tinginud 22% kõigist elukohavahetustest. Marketingi Instituut viis 2019. aastal Kagu-Eestis läbi küsitluse, mille prognoosidest nähtus, et ligi 24 % tööealisest elanikkonnast (ligikaudu 13 000 elanikku) plaanib järgmisel 3 aastal piirkonnast lahkuda. Üheks mõju avaldavaks teguriks sobiva töö ja palga kõrval on kehvad eluasemetingimused. Kaasaegsetele tingimustele vastavate eluasemete kättesaadavuse probleemile juhiti tähelepanu ka 2019. aasta augustis toimunud Kagu-Eesti välitööde seminaridel. Piirkonna esindajate kinnitusel on see üheks oluliseks kitsaskohaks ettevõtlusele vajalike spetsialistide leidmisel.

Olukorra parandamiseks on kavandatud Kagu-Eesti programm, mida rakendatakse alates 2019. aastast. Programmi raames toetatavate tegevuste valik tugineb piirkonna probleemkohtade kaardistamisele, olles omakorda seotud maakondlike arengustrateegiatega. Ühe suunana toetatakse programmist koostöös Kagu-Eesti piirkonna kohaliku omavalitsuse üksustega Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete korrastamist, toetusmeetme maht on ligikaudu 200 000 – 300 000 eurot aastas.

Meetme elluviimise eesmärgiks on hoogustada Kagu-Eesti arengut, parandades riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste koostöös spetsialistide elutingimusi, aidates seeläbi kaasa piirkonna arenguks oluliste spetsialistide elama jäämisele ja tulemisele piirkonda. Piirkonna jaoks olulise tööjõu olemasolu aitab omakorda kaasa Kagu-Eesti piirkonna ning selle majanduse arengule. Tegevuste elluviimise tulemuslikkuse tagab kohaliku omavalitsuse üksuste poolne toetuse kasutamise täpne sihistamine piirkonna vajadustest lähtuvalt.

Kagu-Eesti piirkonnana käsitatakse käesolevas määruses Valga maakonda, Võru maakonda ja Põlva maakonda. Meetme raames kavandatakse toetada nii spetsialistide eluruumidega seotud ehitustööde teostamist kui ka spetsialisti eluruumi soetamist.

Eelnõus nähakse ette nii kohaliku omavalitsuse üksustele toetuse andmise tingimused ja kord, kui ka üldised nõuded toetuse kasutamisele ning osapoolte õigused ja kohustused.

### **Eelnõu ettevalmistaja**

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna regionaalpoliitika talituse nõunik Maarja Mänd (tel 611 3100; e-post [maarja.mand@fin.ee](mailto:maarja.mand@fin.ee)). Eelnõu juriidilist kvaliteeti on kontrollinud regionaalhalduspoliitika osakonna õigusnõunik

Martin Kulp (tel 611 3097; e-post martin.kulp@fin.ee) ning õigusosakonna jurist Virge Aasa (tel 611 3549; e-post virge.aasa@fin.ee). Eelnõu keelelist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (tel 6113638; e-post sirje.lilover@fin.ee).

## Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõu ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Eelnõu ei ole otseselt tulenev Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist, kuid selle elluviimine on osa regionaalpoliitika programmi rakendamisest, mis on üheks tegevuseks valitsuse aluspõhimõtte „5.15. Jätkame regionaalprogramme ja teeme Eesti maapiirkondade külapildi korda. Seejuures peame oluliseks lagunenud ja vanade hoonete korda tegemist, neile funktsiooni leidmist või lammutamist.“ rakendamisel.

Kagu-Eesti programmist on kavandatud kolm toetussuunda: Kagu-Eesti ettevõtluse arengu toetusmeede, Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete toetusmeede ning Kagu-Eesti mainekujundus. Riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia raames on kavandatud toetada Kagu-Eesti programmi perioodil 2019–2023 4,0 miljoni euroga.

## 2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 4 peatükist ja 18 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, toetuse suurus, abikõlblikud kulud ja abikõlblikkuse periood
3. Taotlusvooru korraldamine, taotluste menetlemine, otsused, aruandlus ja toetuse tagasinõudmine
4. Kohaliku omavalitsuse üksuse õigused ja kohustused

### 1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu 1. peatükis kirjeldatakse määruse reguleerimisala, meetme rakendamise piirkonda, määratletakse toetuse andmise eesmärk, oodatavad tulemused ja väljundid, määruks kasutatavaid termineid, selgitatakse Rahandusministeeriumi (edaspidi *ministeeriumi*) ja Riigi Tugiteenuste Keskuse (edaspidi ka *rakendusüksus*) ülesandeid.

Eelnõu § 1 lõike 2 kohaselt lähtutakse toetuse andmisel Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2014. a korraldusest nr 107 „Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020“ (edaspidi ka *ERAS*) ja siseministri 13. veebruari 2015. a käskkirjast nr 1-3/33 „Kagu-Eesti tegevuskava 2015–2020 ja rakendusplaani 2015–2020 kinnitamine“, arvestades kavandatud üldeesmärkide ja alaeesmärkide täitmist.

Toetusskeemi väljatöötamise ülesanne sisaldub ka Kagu-Eesti tegevuskava rakendusplaanis – punkt 1.11.1 „Riikliku Kagu-Eesti programmi elluviimiseks töötatakse välja Kagu-Eesti ettevõtluse arengu ning Kagu-Eesti spetsialistide eluaseme toetusskeemid ning alustatakse nimetatud toetuste rakendamisega.“

Kõnealune toetusmeede panustab nii *ERAS*e kui regionaalpoliitika programmi üldeesmärgi „tagada igas toimepiirkonnas kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja mitmekülgeid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond“ saavutamisse. Samuti panustab toetusmeede *ERAS*e alaeesmärgi „Toimepiirkondade terviklikkust ja konkurentsivõimet soosiv elu- ja ettevõtluskeskkond“, mis näeb muuhulgas ette aidata vajaduse aidata luua toimepiirkondade terviklikkust ja konkurentsivõimet soosiv elukeskkond.

Eelnõu § 1 lõige 3 sätestab meetme rakendamise piirkonnad. Käesoleva määruse alusel antava toetuse rakendamise piirkonnad on Võru maakond, Valga maakond ja Põlva maakond.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja oodatav tulemus.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt on toetuse andmise eesmärgiks hoogustada Kagu-Eesti arengut, parandades riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste koostöös spetsialistide elutingimusi, aidates seeläbi kaasa piirkonna majandusarenguks oluliste spetsialistide elama jäämisele ja tulemisele piirkonda.

Piirkonna majandusarengu toetamiseks Kagu-Eestis on oluline lisaks otsesele ettevõtete arengu toetamisele luua paremad eeldused kvalifitseeritud spetsialistide hoidmiseks ja täiendavate spetsialistide leidmiseks, kes suudaksid ettevõtete arengut toetada. Eluasemetega seotud kitsaskohtade lahendamine on piirkonna arengu terviklähenedes üheks vajalikuks tegevuseks.

Eelnõu § 2 lõige 2 määratleb meetme tulemusnäitaja, milleks on toetuse abil projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest arvates vähemalt järgmiseks kolmeks aastaks Kagu-Eestisse jäänud spetsialistide arv.

Tulemusnäitaja panustab regionaalpoliitika 2020–2023 programmi üldeesmärgi: *inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond* indikaatori *elukeskkonnaga rahulolu haldusüksuse tasandil* saavutamisse.

Täna on rahvaarv Kagu-Eestis jätkuvas vähenemises. Rahvastiku vanuselise jaotuse muutuste ning rände arvelt kahaneb tööturg jõudsalt. Juba lähima kümmekonna aasta jooksul kasvab Kagu-Eesti maakondades peale 25–35% vähem uusi tööealisi inimesi kui pensioniikka jõudjaid. Piirkonda iseloomustab keskmisest oluliselt kõrgem tööturult kõrvalejäänute hulk ning väljaspool kodumaakondi töötavate inimeste osatähtsus.

	2016	2017 haldusreformi järgsetes piirides	2018 haldusreformi järgsetes piirides	2017-2018 muutus
Põlvamaa	28 218	25 561	25290	-271
Valgamaa	30 524	29 073	28669	-404
Võrumaa	33 973	36 440	36133	-307
Kokku			90092	
Kagu-Eesti kokku	92 715	91 074	90092	-982

Statistikaamet. *Rahvaarv*

Marketingi Instituudi 2019. aastal läbiviidud uuring näitas, et Kagu-Eesti piirkonna tugevuseks peetakse elukeskkonda ja loodust, samaaegselt on piirkonnast lahkumise üheks põhjuseks kehvad eluasemetingimused.

Ka 2014. aastal läbiviidud Eesti siserände põhjuste analüüs tõi välja elukoha vahetuse põhjusena välja oma kodu (maja või korter) soetamise või valmis saamise, vajaduse suurema või ka väiksema elamispinna järele, elamistingimuste parandamise ning soovi asuda elama majja, vajaduse soodsama elamispinna järele jms.

Perioodil 2002–2014 olid meeste jaoks rändepõhjused peamiselt seotud tööga (34%), sellele järgnevad isiklikud ja perekondlikud põhjused (24%) ja eluasemega seotud põhjused (24%).

Naiste rännet põhjustasid aga peamiselt isiklikud ja perekondlikud põhjused (31%), sellele järgnesid töö (27%) ning eluasemega seotud põhjused (21%).

Seega võib meetme elluviimisel prognoosida positiivset mõju: sobivate eluasemetingimuste loomine aitab kaasa spetsialistide elama jäämisele ja tulemisele Kagu-Eestisse pikemaks perioodiks, eeldatavasti vähemalt kolmeks aastaks.

Tulemusnäitajate saavutamise kohta peab rakendusüksus vastavat arvestust, lähtudes kohaliku omavalitsuse üksuste esitatavatest aruannetest. Prognoosidest lähtuvalt võib meedet edukaks lugeda juhul, kui 70 % toetusest kasusaanud spetsialistidest on jäänud Kagu-Eesti piirkonda projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest arvates vähemalt kolmeks aastaks. Aktsepteeritav on, kui spetsialist ei jää samasse eluruumi, sest eluasemega seotud vajadus võib ka kolme aastaga muutuda. Kaudselt ja vähesel määral mõjutab meetme elluviimine piirkonnas paremate tingimustega eluruumide hulga suurenemist, mistõttu tõenäosus, et spetsialistid lahkuvad piirkonnast kehvade elutingimuste tõttu, väheneb aasta-aastalt.

Eelnõu § 2 lõige 3 sätestab väljundnäitajaks kohaliku omavalitsuse üksuste poolt soetatud või korrastatud eluruumide arvu Kagu-Eesti kohaliku omavalitsuse üksustes. Hinnanguliselt on võimalik ellu viia 1 projekt iga riigieelarvest panustatud 4500 euro kohta. Esimesest taotlusvoorst, mille eelarve riigipoolne osa on 300 000 eurot, saab kasu hinnanguliselt 65 spetsialisti, kellest ootuspäraselt vähemalt 70% jääb Kagu-Eestisse, projekti lõppemisest arvates vähemalt kolmeks aastaks.

**Eelnõu § 3** toob välja eelnõus kasutatavad terminid.

**Eelnõu § 4** sätestab erinevate osapoolte ülesanded meetme rakendamisel.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt on meetme väljatöötaja ja selle rakendamise eest vastutav Rahandusministeerium.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt korraldab meetme rakendamist Riigi Tugiteenuste Keskus, kes on meetmes rakendusüksuseks. Rakendusüksuse ülesanne on korraldada taotlusvoor Kagu-Eesti kohaliku omavalitsuse üksustele. Rakendusüksus kuulutab välja taotlusvooru, menetleb esitatud taotlusi, teeb väljamakseid, kontrollib vahendite kasutamist ja korraldab seiret ning aruandlust.

**2. peatükk.** Toetatavad tegevused, toetuse suurus, abikõblikud kulud ja abikõblikkuse periood

**Eelnõu § 5** sätestab toetatavad tegevused.

Eelnõu § 5 lõige 1 toob välja, et meetme raames antakse toetust kohaliku omavalitsuse üksusele tema territooriumil elavate spetsialistide elamistingimuste parandamiseks, panustades seeläbi § 2 nimetatud eesmärgi, tulemus- ja väljundnäitajate saavutamisse, arvestades käeolevas määruses sätestatud nõudeid.

Eelnõu § 5 lõige 2 toob välja tegevused, mille taotlusvooru korraldamiseks toetust antakse. Kohaliku omavalitsuse üksuste otsustada on, kas soovitakse enda territooriumil toetada ühte või mõlemat tegevust.

Eelnõu § 5 lõike 2 punkti 1 kohaselt antakse toetust spetsialisti poolt eluruumiga seotud ehitustööde tegemiseks. Ehitustööde all peetakse silmas ehitamist ehitusseadustiku § 4 tähenduses, mille kohaselt loetakse ehitamiseks ehitise püstitamist, rajamist, paigaldamist, lammutamist ja muud ehitisega seonduvat tegevust, mille tulemusel ehitise tekib või muutuvad

selle füüsilised omadused. Ehitamine on ka pinnase või katendi ümberpaigutamine sellises ulatuses, millel on oluline püsiv mõju ümbritsevale keskkonnale ja funktsionaalne seos ehitisega. Samamoodi loetakse ehitamiseks ka ehitise laiendamist (muudetakse olemasolevat ehitist sellele juurde- ehk külge-, peale- või allaehitamiselega). Ehitamiseks loetakse ka ehitise ümberehitamist ehk rekonstrueerimist ning ehitise lammutamist. Ehitamiseks peetakse ka tehnosüsteemidega seotud ehitustoiminguid: tehnosüsteem on ehitise toimimiseks, kasutamiseks või ohutuse tagamiseks vajalike seadmete, paigaldiste või kommunikatsioonide kogum koos vajalike konstruktsioonelementidega.

Eelnõu § 5 lõike 2 punkti 2 kohaselt antakse toetust spetsialisti poolt temale eluruumi ostmiseks. Kui eluruum ostetakse hüpoteeklaenuga, siis võimaldatakse toetust kasutada omaosaluse katmiseks, järgides seejuures § 6 lõikes 1 sätestatud tingimusi.

**Eelnõu § 6** sätestab toetuse suuruse ja osakaalu spetsialisti eluruumi toetamisel.

Eelnõu § 6 lõike 1 Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse toetus võrdsetes osades on ühe spetsialisti eluruumi kohta kokku kuni 67% projekti abikõlblikest kuludest.

Eelnõu § 6 lõike 2 Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse toetus, võrdsetes osades, on ühe spetsialisti eluruumi kohta minimaalselt 2000 eurot ja maksimaalselt 10 000 eurot. Toetusena käsitatakse seejuures kogu avaliku sektori panust kokku - nii riigi kui kohaliku omavalitsuse rahastust.

**Eelnõu § 7** sätestab abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud toetuse kasutamisel.

Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt loetakse üldpõhimõttena abikõlblikuks kuluks spetsialisti eluruumi ostmise ja ehitustööde kulud, mis on otseselt vajalikud §-s 2 nimetatud toetuse eesmärgi saavutamiseks ja § 5 lõikes 2 nimetatud tegevuste tegemiseks, arvestades käesolevas määruses sätestatud tingimusi.

Eelnõu § 7 lõike 2 kohaselt ei toetata tegevusi, mida toetatakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse veemajanduse programmist (keskkonnaministri 17. veebruari 2006. a määrus nr 13 „Keskkonnakaitse valdkonna projekti rahastamise taotluse kohta esitatavad nõuded, taotluste hindamise tingimused, kord ja kriteeriumid, toetatavad tegevused, otsuse tegemise, lepingu täitmise üle kontrolli teostamise ning aruandluse kord“), eraisikute vee- ja kanalisatsioonitaristu rajamise toetusest (keskkonnaministri 17. mai 2018. a määrus nr 12 „Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniga liitumise toetuse andmise tingimused ja kord“) ning hajaasustuse programmist (riigihalduse ministri 22. veebruari 2018. a määrus nr 14 „Hajaasustuse programm“). Oluline on tagada meetme eesmärkide saavutamine võimalikult kuluefektiivselt ning vältida erinevate toetusmeetmete omavahelist dubleerimist. Selleks on välja jätud tegevused, milleks spetsialist võiks toetust saada teiste toetusmeetmete raames.

Eelnõu § 7 lõige 3 sätestab kohaliku omavalitsuse üksusele võimaluse tegevusteks vajalikele abikõlblikele kuludele seada täiendavaid piiranguid ja tingimusi.

**Eelnõu § 8** sätestab toetuse saaja (kohaliku omavalitsuse üksuse) projekti abikõlblikkuse perioodi. Lõiked 1–3 toovad välja, et projekti abikõlblikkuse perioodi maksimaalne kestus on 12 kuud. Projekti abikõlblikkuse perioodi alguseks loetakse taotluse esitamise kuupäeva või taotluses märgitud kuupäeva, mis ei või olla hilisem kui kaks kuud taotluse esitamise kuupäevast. Abikõlblikkuse periood ei saa alata enne taotluse esitamise kuupäeva. Projekti abikõlblikkuse perioodiks on taotluse rahuldamise otsuses määratud ajavahemik, mille kestel tehakse projekti tegevusi ja tekivad projekti kulud. Kui projektitegevused on lõppenud, esitab

toetuse saaja rakendusüksusele lõpparuande. Seega abikõlblikkuse periood lõppeb üldjuhul toetuse saaja poolt lõpparuande esitamisega rakendusüksusele.

Projekti abikõlblikkuse perioodi võib rakendusüksus põhjendatud juhul projekti käigus juhtunud eriolukordade tõttu toetuse saaja taotlusel pikendada kuni kuue kuu võrra. Sellisel juhul esitab toetuse saaja rakendusüksusele põhjendustega kirjaliku taotluse.

Eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt võib toetuse saaja (kohaliku omavalitsuse üksus) taotleda projekti lõpetamist enne taotluse rahuldamise otsuses märgitud tähtpäeva, tingimusel et kõik projekti tegevused on tehtud.

Eelnõu § 8 lõike 5 kohaselt loetakse projekt lõppenuks pärast lõpparuande kinnitamist rakendusüksuse poolt.

**Eelnõu § 9** sätestab spetsialistile ja eluruumile seatavad üldtingimused, mida kohaliku omavalitsuse üksus peab toetuse kasutamisel järgima. Määruses nimetatud üldtingimusi on kohaliku omavalitsuse üksusel õigus täpsustada, aga mitte laiendada. See tähendab, et kohaliku omavalitsuse üksusel on õigus rakendada toetuse kasutamisel täiendavaid tingimusi spetsialistidele ja eluruumidele. Ootus on, et kohaliku omavalitsuse üksused kasutavad toetust nende piirkonna spetsiifilisest nõudlusest ja vajadustest lähtuvalt.

Eelnõu § 9 lõike 1 kohaselt loetakse spetsialistiks füüsilist isikut, kellel on piirkonna majandusarengu seisukohast vajalik haridus, väljaõpe või töökogemus. Piirkonnas tegutsevaks ettevõtteks loetakse Kagu-Eestis tegutsevat ettevõtet. Spetsialistil ei tohi olla riiklike maksude osas maksuvõlga, välja arvatud juhul, kui see on ajatatud. Samamoodi peab tal olema piirkonnas tegutsevas ettevõttes töandjaga dokumentaalselt tõendatav töösuhe. Eelistatud on töölepinguga töösuhted. Kagu-Eesti programm tervikuna on suunatud piirkonna majandusarengu elavdamisele, seetõttu on fookus erasektorile vajalike spetsialistide piirkonna jäämise ja toomise toetamisel. Avaliku sektori jaoks vajalike spetsialistide toetamiseks rakendatakse juba täna mitmeid toetusi ja soodustusi nii riiklikul (nt lähtetoetuse õpetajatele, arstidele, apteekritele) kui kohalikul tasandil.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksus spetsialistile esitatavaid nõudeid piirkonna eripärast ja majandusarengu vajadustest tulenevalt täpsustada, kuid täidetud peavad olema vähemalt kõik lõikes 1 nimetatud tingimused. Kuna erinevatel kohaliku omavalitsuse üksustel on vajadus erineva eriala ja kvalifikatsiooniga spetsialistide järgi, on näiteks lubatav määratleda, milliste spetsialistide elutingimusi parandatakse.

Eelnõu § 9 lõige 3 sätestab tingimused eluruumile. Nii loetakse eluruumiks aastaringi elamiseks sobivat eramut, ridaelamu- või paarismajaboksi või korterit.

Eelnõu § 9 lõige 4 kohaselt on ühte eluruumi võimalik meetmest toetada üks kord. Oluline on, et toetus parandaks võimalikult paljude Kagu-Eestis elavate spetsialistide elutingimusi, samuti, et avaliku sektori toetust ei kasutataks ebamõistlikus kontsentratsioonis ühe eluaseme korrastamiseks, mistõttu võimaldatakse toetust meetmest ühele eluruumile üks kord.

Eelnõu § 9 lõige 5 sätestab nõuded spetsialisti elukohale ning omandisuhetele. Lõike 5 kohaselt peab toetatud eluruumist kujunema spetsialisti alaliseks elukohaks vähemalt projekti elluviimise lõpuks eluruum, millega seotud tegevustele toetust on saadud. Eelnõu kohaselt peab toetatud eluruum olema spetsialisti omandis. Üldjuhul peab olema spetsialist kinnisturaamatusse kantud kinnisasja füüsilisest isikust omanikuna. Ühis- või kaasomandis olevate kinnisasjade puhul võib spetsialist olla üks kaasomanikest. Sellisel juhul tuleb tal esitada oma kohaliku omavalitsuse üksusele teiste omanike kirjalik nõusolek, milles

nõustatakse toetuse taotlemisega ning eluruumi ehitustöödega seotud kohustuste täitmisega. See on oluline tagamaks seda, et ehitustööd eluruumis saaksid tõrgeteta tehtud.

Eelnõu § 9 lõike 6 kohaselt peab meetme raames korrastatav või soetatav eluruum peab olema kantud ehtisregistrisse. Hoone peab olema ehtisregistrisse kantud hiljemalt projekti lõpuks. Nõue on seatud meetme vahendite otstarbeka kasutamise eesmärgil.

**3. peatükk.** Taotlusvooru korraldamine, taotluste menetlemine, otsused, aruandlus ja toetuse tagasinõudmine

Eelnõu 3. peatükis kirjeldatakse taotlusvooru korraldamist, taotluste menetlemist, vastavaks ja mittevastavaks tunnistamist, toetuse tagasinõudmise õiguseid, aruannete esitamist ning toetuse väljamaksmist.

**Eelnõu § 10** sätestab taotlusvooru korraldamiseks antava toetuse jaotuse põhimõtted.

Eelnõu § 10 lõige 1 sätestab, et taotlusvooru vahendite jaotus kohaliku omavalitsuse üksuste vahel kinnitatakse riigihalduse ministri käskkirjaga.

Eelnõu § 10 lõiked 2–4 sätestavad riigi eraldatava toetuse mahu arvestamise põhimõtted. Eeldame, et huvi toetust taotleda on kohaliku omavalitsuse üksustes olemas. Kuna meede on ellu kutsutud kohaliku omavalitsuse üksuste initsiatiivil toetamiseks spetsialistide eluasemete tingimuste parandamist Kagu-Eestis, siis on soov tagada, et teatud osa toetusest jõuaks iga meetmes osaleda sooviva kohaliku omavalitsuse üksuseni. Seetõttu on kavandatud 50 protsenti meetme vahenditest jagada kohaliku omavalitsuse üksuste vahel võrdselt. 50 protsenti vahenditest jagatakse vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuses elavate inimeste arvule.

Taotlusvooru rahalise mahu lõplikuks määramiseks saadab Rahandusministeerium kohaliku omavalitsuse üksustele teabe vooru vahendite riigi rahalise toetuse maksimaalse võimaliku summa kohta, mis on arvutatud käeoleva paragrahvi lõikes 2 toodud põhimõtete alusel. Kohaliku omavalitsuse üksus annab Rahandusministeeriumile kirjalikult teada summa, millega kohaliku omavalitsuse üksus on valmis taotlusvoorus osalema ning selle alusel kujuneb lõplik rahaline maht. Taotlusvoorus osalemise maksimaalse summa taotlemisel peab kohaliku omavalitsuse üksus arvesse võtma nii võimalikku nõudlust toetusele kohaliku omavalitsuse üksuses, kui ka vajadust tagada vähemalt 50% avaliku sektori rahastusest toetuse kasutamisel.

Juhul kui mõni kohaliku omavalitsuse üksus ei soovi või ei suuda taotlusvooru vahendeid maksimaalses võimalikus summas kasutada, vähendatakse tema jaoks kavandatud vahendeid taotlusvoorus. Järgi jäänud taotlusvooru vahendid liidetakse ning nende arvelt on võimalik suurendada teiste kohalike omavalitsuse üksuste taotlusvooru vahendeid. Tekkinud jääk jagatakse kohaliku omavalitsuse üksuste vahel, kes on lõike 3 kohaselt andnud teada oma valmisolekust osaleda voorus suurema summaga, kui algselt arvutatud kohaliku omavalitsuse üksusele eraldatav maksimaalne summa oleks võimaldanud. Kui neid kohaliku omavalitsuse üksuseid, kes on valmis algsest pakutud vahendite summast kõrgema summaga osalema, on rohkem kui üks, siis arvestatakse jäägi jaotamisel lõikes 2 toodud põhimõtteid.

**Eelnõu § 11** sätestab toetuse andmise tingimused kohaliku omavalitsuse üksusele.

Eelnõu § 11 lõike 1 ja 2 kohaselt saab taotlusi esitada taotlusvoorus ning taotlejaks võib olla üksnes Kagu-Eestis asuv kohaliku omavalitsuse üksus.

Eelnõu § 11 lõige 3 sätestab minimaalsed nõuded informatsioonile, mida taotlus peab sisaldama. Esitada tuleb vähemalt järgmine informatsioon:

- 1) taotleja (kohaliku omavalitsuse üksus) nimi;
- 2) projekti pealkiri, asukoht, eesmärgid, väljundid ja tulemused – asukoha osas tuleb välja tuua, kas toetust plaanitakse kasutada kogu territooriumil või osal sellest. Eesmärkide sõnastus peaks andma täpsustavat infot selle kohta, millise kitsaskoha lahendamiseks plaanitakse toetust kasutada. Tulemus- ja väljundnäitajate puhul on tegu prognoositavate näitajatega, mille esitamisel lähtub kohalik omavalitsus kavandatavast taotlusvooru mahust (võimaldab hinnata tõenäolist elluviidavate tegevuste mahtu) ning enda seatavatest toetuse kasutamise põhimõtetest (võimaldab hinnata mõju spetsialistide jäämisele Kagu-Eestisse).
- 3) projekti ajakava ja tegevusplaan, mis sisaldab muuhulgas infot toetatavate spetsialistide sihtrühma kohta ning kirjeldab üldiselt toetuse kasutamise põhimõtteid oma territooriumil, sh täiendavaid tingimusi võrreldes määruse üldtingimustega;
- 4) projekti elluviimise algus- ja lõpptähtpäev;
- 5) kinnitus kohaliku omavalitsuse üksuse finantseeringu olemasolu kohta;
- 6) kinnitus määruuses sätestatud toetuse kasutamise põhimõtete järgmise kohta;
- 7) projekti eelarve.

Eelnõu § 11 lõike 4 kohaselt teavitab rakendusüksus Kagu-Eesti kohaliku omavalitsuse üksuseid kirjalikult taotluste vastuvõtmise alustamisest ning tähtpäevast taotluste esitamisel. Üldjuhul on taotlusvoor avatud kuni kolm kuud taotluste vastuvõtmisest alustamisest arvates. Paragrahvi 11 lõike 5 kohaselt on rakendusüksus kohustatud oma veebilehel teatavaks tegema toetusmeetme rakendamise alusdokumendid. Samamoodi on rakendusüksuse kohustus nõustada kohaliku omavalitsuse üksust meetmega seotud küsimustes. Paragrahvi 11 lõike 6 kohaselt tuleb taotlus esitada digitaalselt allkirjastatuna, taotlus esitatakse rakendusüksusele e-keskkonna kaudu, milleks on Riigi Tugiteenuste Keskuse elektrooniline taotluste ja dokumentide esitamise keskkond.

**Eelnõu § 12** sätestab taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli tingimused.

Eelnõu § 12 lõige 1 toob välja taotluse menetlemise protsessi osad.

Eelnõu § 12 lõike 2 kohaselt kontrollib rakendusüksus taotluse ja taotleja vastavust §-des 2, 5–9 ja 11 esitatud nõuetele.

Eelnõu § 12 lõike 3 kohaselt on rakendusüksusel õigus küsida taotlejalt ka täiendavaid asjakohaseid andmeid, kui rakendusüksus leiab, et taotlus ei ole piisavalt selge või selles esinevad puudused.

Eelnõu § 12 lõikest 4 lähtuvalt on taotluse menetlemise tähtajaks kuni 20 tööpäeva taotluse esitamise tähtpäevast arves. Kuid kui rakendusüksus avastab taotluses puudusi ning teavitab sellest taotlejat, andes ühtlasi puuduste kõrvaldamiseks aega taotlust parandada, et puudus kõrvaldada, siis pikeneb sellest tulenevalt omakorda taotluse menetlemise tähtaeg. Taotluses puuduste kõrvaldamisel lähtutakse Haldusmenetluse seaduses § 15 sätestatud põhimõtetest. Tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks võib olla üldjuhul kuni kümme tööpäeva. Kui aga taotlus ei vasta nõuetele ja taotleja ei vii seda rakendusüksuse määratud tähtajaks nõuetele vastavaks, siis § 12 lõike 5 kohaselt teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu § 12 lõike 6 kohaselt, juhul kui taotleja ei vasta § 11 lõikes 2 esitatud nõuetele, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

**Eelnõu § 13** sätestab taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise otsustega seonduva.

Eelnõu § 13 lõike 1 kohaselt teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse rakendusüksus. Lõike 2 kohaselt teeb rakendusüksus taotluse rahuldamise otsus vastavaks



tunnistatud taotluste puhul. Lõike 3 kohaselt teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse projektide puhul, mida rakendusüksus ei tunnista nõuetele vastavaks.

Eelnõu § 13 lõige 4 seab nõuded, mida tuleb taotluse rahuldamise otsuses sätestada ning § 13 lõige 5 nõuded, mida tuleb taotluse rahuldamata jätmise otsuses sätestada.

Eelnõu § 13 lõike 6 kohaselt antakse taotlejale enne taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemist võimalus esitada oma seisukohad.

**Eelnõu § 14** sätestab toetuse tagasinõudmise põhimõtted.

Eelnõu § 14 lõiked 1 ja 2 käsitavad toetuse tagasinõudmist kohaliku omavalitsuse üksuselt, lõike 1 kohaselt on õigus kohaliku omavalitsuse üksuselt toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda juhul, kui toetust ei ole kasutatud kooskõlas määruse tingimuste ja eesmärgiga. Samamoodi on rakendusüksusel õigus toetus tagasi nõuda juhul, kui toetuse saaja ei ole täitnud talle taotluse rahuldamise otsuses pandud kohustusi. Rakendusüksusel on kaalutusõigus võttes arvesse rikkumise ulatust ning asjaolusid. Toetuse tagasinõudmisel lähtutakse Haldusmenetluse seaduses ning Võlaõiguse seaduses sätestatud põhimõtetest. Käesoleva paragrahvi lõike 2 kohaselt määrab toetuse tagasimaksmise tähtaja rakendusüksus, põhjendatud juhtudel võib rakendusüksus toetuse tagasimaksmise tähtaega mõistliku aja võrra pikendada. Selleks peab toetuse saaja esitama põhjendatud taotluse.

**Eelnõu § 15** sätestab kohaliku omavalitsuse üksuse poolt esitatavate aruannete esitamise nõuded.

Eelnõu § 15 lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja rakendusüksusele aruanded toetuse kasutamise kohta. Rakendusüksus sätestab taotluse rahuldamise otsuses, millised aruanded (kas ainult lõpparuanne või ka vahearuanded) tuleb toetuse saajal esitada. Vahearuanne sisaldab üldjuhul ellu viidud tegevuste kirjeldust koos saavutatud tulemuste ja väljunditega ning lõpparuanne vähemalt kogu projekti peamiste tegevuste kirjeldust ja teavet projekti eesmärgi saavutamise kohta. Üldjuhul menetleb rakendusüksus aruandeid ja kiidab heaks või lükkab tagasi 20 tööpäeva jooksul nende esitamisest arvates. Rakendusüksus kohustub teavitama sellest kohaliku omavalitsuse üksust viie tööpäeva jooksul aruande heakskiitmisest või tagasilükkamisest arvates. Määrus sätestab, et rakendusüksusel on õigus nõuda puuduste kõrvaldamist aruannetes, kui ta avastab ebatäpsusi või puudusi, aruande menetlemise tähtaeg võib seejuures pikeneda.

Eelnõu § 15 lõike 2 kohaselt koostab ja kinnitab rakendusüksus aruandevormid ja teeb need kättesaadavaks oma veebilehel. Kohaliku omavalitsuse üksus esitab rakendusüksusele aruanded e-keskkonna kaudu toetuse kasutamise kohta toetuslepingus sätestatud tähtpäevaks.

Eelnõu § 15 lõike 3 kohaselt on rakendusüksusel õigus teostada kohaliku omavalitsuse üksuses kohapealset kontrolli ja auditit toetuse kasutamist ning taotlusvooru läbiviimist kajastavate andmete ja dokumentide osas. Rakendusüksusel on õigus nõuda kohaliku omavalitsuse üksuselt projekti tegevuste ja kulude kohta mistahes täiendavate andmete ja dokumentide esitamist.

**Eelnõu § 16** sätestab toetuse väljamaksmisega seotud nõudeid.

Eelnõu § 16 kohaselt makstakse toetus kohaliku omavalitsuse üksusele välja ettemaksena üldjuhul kümne tööpäeva jooksul pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist.

#### **4. peatükk. Kohaliku omavalitsuse üksuse õigused ja kohustused**

**Eelnõu § 17** sätestab kohaliku omavalitsuse üksuse õigused ja kohustused.

Eelnõu § 17 lõike 1 kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksusel õigus kehtestada spetsialistide eluruumide korrastamise ja soetamise toetamise täpsustavad tingimused. Samamoodi on kohaliku omavalitsuse üksusel õigus saada rakendusüksuselt vajalikku infot ja nõu, mis on seotud määruses sätestatud nõuete ja kohustuste täitmisega.

Eelnõu § 17 lõikes 2 on sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuse kohustused.

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 1 kohaselt panustab kohaliku omavalitsuse üksus meetme eesmärkide saavutamisse, kohaliku omavalitsuse üksuse panus kajastub taotluses toodud oodatavate tulemuste (nii tulemus- kui ka väljundnäitajate) saavutamises. Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab spetsialistide eluruumide parendamise tegevusi oma territooriumil.

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 2 kohaselt edastab kohaliku omavalitsuse üksus rakendusüksusele hiljemalt taotluse esitamisel teabe lõike 1 punkti 1 kohaselt kehtestatud tingimuste kohta. Nimetatud tingimused on rakendusüksusele vajalikud projekti vastavuse hindamisel, et oleks tagatud toetuse kasutamine kooskõlas määruses sätestatud tingimustega.

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 3 kohaselt tagab kohaliku omavalitsuse üksus tegevuste elluviimise oma territooriumil taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajakavas. Eelnõu § 8 sätestab tingimused projekti abikõlblikkuse perioodile, mis on üldjuhul kuni 12 kuud. Taotluse rahuldamise otsus sätestatakse projekti elluviimise algus- ja lõpptähtpäev, mida on toetuse saajal kohustuslik järgida.

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 4 kohaselt avaldab kohaliku omavalitsuse üksus avalike vahendite läbipaistva kasutamise eesmärgil meetme raames korrastatud või soetatud eluruumide spetsialistide ees- ja perekonnanime oma veebilehel ning hoiab seda avalikuna vähemalt vastava otsuse tegemise aastale järgneva aasta lõpuni.

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 5 kohaselt kannab kohaliku omavalitsuse üksus projekti elluviimisel vabanenud toetuse ja toetusteks kasutamata jäänud vahendid (vahendid, mille osas ei ole võetud kohustusi spetsialistide ees) toetuse rahuldamise otsuses märgitud tähtpäevaks Riigi Tugiteenuste Keskuse arvelduskontole.

Eelnõu § 17 lõike 2 punkt 6 sätestab kohustuse aruandluseks, antud sätte kohaselt esitab kohaliku omavalitsuse üksus rakendusüksusele rakendusüksuse poolt ettenähtud vormil e-keskkonna kaudu aruanded programmi vahendite kasutamise kohta toetuse andmise otsuses näidatud korras. Kohaliku omavalitsuse üksus esitab järelaruanded rakendusüksuse poolt ettenähtud vormil üldjuhul teisel ja neljandal aastal projekti lõppemist arvates. Aruandluses peetakse arvestust muuhulgas esimese ja kolmanda aasta tulemus- ja väljundnäitajate kohta.

Eelnõu § 17 lõike 2 punkti 7 kohaselt kohustub kohaliku omavalitsuse üksus esitama rakendusüksusele tähtjaks nõutud informatsiooni.

Toetuse andmise ja kasutamisega seotud dokumente tuleb eelnõu § 17 lõike 2 punkti 8 kohaselt kohaliku omavalitsuse üksusel säilitada dokumentide tekkimisele järgneva seitsme aasta jooksul.

**Eelnõu § 18** sätestab vaiete esitamise ja menetlemise põhimõtted. Kohaliku omavalitsuse üksusel on õigus esitada rakendusüksuse otsuse või toimingu peale vaie haldusmenetluse seaduses sätestatud korras ning selle esitamisel lahendab vaide rakendusüksus.

### **3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele**

Eelnõu ei oma Euroopa Liidu õigustega puutumust.

### **4. Määruse mõjud**

Määruse rakendamisega kaasneb vähene töökoormuse kasv Riigi Tugiteenuste keskusele, kuid kuna toetusmeetmete rakendamine on osaks asutuse põhitegevusest, ei tohiks eelduslikult tekkida vajadust lisatöökohtade järele. Samamoodi kaasneb mõnevõrra Kagu-Eesti piirkonna kohaliku omavalitsuse üksuste töökoormuse kasv. Meetme tegevuste elluviimise oodatavaks positiivseks mõjuks on nii ERASe kui regionaalpoliitika programmi 2020–2023 üldeesmärgi „tagada igas toimepiirkonnas kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja mitmekülgeid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond“ saavutamisele kaasa aitamine. Meetme tulemusnäitajaks, millega määruse mõju hinnata saab, on toetuse abil Kagu-Eestisse jäänud spetsialistide arv, projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest arvates vähemalt järgmiseks kolmeks aastaks. Piirkonna atraktiivsuse tõstmine kvalifitseeritud spetsialistide seas on oluline, soodustamaks seeläbi ettevõtluse arengut ja uuenduslikkust. Muid mõjusid määruse eelnõuga otseselt ei kaasne.

### **5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud**

Eelnõu määrusena jõustumine ning selle alusel taotlusvoorude läbiviimine aitab kaasa Kagu-Eesti tegevuskava ning regionaalarengu strateegiliste eesmärkide täitmisele. Tulemusnäitaja panustab regionaalpoliitika 2020–2023 programmi üldeesmärgi: *inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond* indikaatori *elukeskkonnaga rahulolu haldusüksuse tasandil* saavutamisse. Meetme eelarve on kavandatud Kagu-Eesti programmi tegevustest, Kagu-Eesti programmi kogumahuks on perioodiks 2019–2023 kokku 4 miljonit eurot. Käesoleva toetusmeetme eelarveks on kavandatud ligikaudu 200 000 – 300 000 eurot aastas.

### **6. Määruse jõustumine**

Määrus jõustub üldises korras kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

### **7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon**

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS (<http://eelnoud.valitsus.ee>) vahendusel kooskõlastamiseks Maaeluministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning Kagu-Eesti kohalikele omavalitsustele: Kanepi vallale, Põlva vallale, Räpina vallale, Otepää vallale, Tõrva vallale, Valga vallale, Antsla vallale, Rõuge vallale, Setomaa vallale, Võru linnale, Võru vallale.

Määruse eelnõu väljatöötamisse on olnud jooksvalt kaasatud asjaomased ministeeriumid, maakondlikud arendusorganisatsioonid ja Kagu-Eesti kohaliku omavalitsuse üksused.

Maaeluministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega. Eelnõu kooskõlastuskäik EISis on kättesaadav järgmiselt lingilt: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/47144d22-b8d5-4498-88d8-4592a29430ed>